

 UniCredit Foundation

Canada

SOCIJALNE ZADRUGE - KORAK BLIŽE SOCIJALNOM PREDUZETNIŠTVU U SRBIJI

- PREDNACRT ZAKONA O SOCIJALNIM ZADRUGAMA -

25/05/2011

Priredila: Grupa 484

*Stavovi izneseni u ovom dokumentu su isključivo stavovi Grupe 484 i ne predstavljaju nužno stavove
Unicredit Fondacije i Kanadske Ambasade*

Sadržaj:

Uvod.....	2
Forma zadruge kao prvi izbor.....	3
Raznovrsno pravno okruženje.....	4
Kontekst socijalnog zadrugarstva u Srbiji.....	9
Pravo oprobano u praksi – funkcionisanje (socijalnih) zadruga.....	10
Nacrt zakona o zadrugama.....	14
PREDNACRT ZAKONA O SOCIJALNIM ZADRUGAMA.....	16

Uvod

O konceptu socijalnih preduzeća se desetak godina, računajući od perioda kada je u nezanimljivom broju država počeo da se primenjuje, retko raspravljalo, dok se poslednjih par godina međunarodna literatura na ovu temu značajno razvija. Takođe, primetan je i porast broja država, naročito bivših socijalističkih zemalja, koje sve veću naklonost ka konceptu socijalnog preduzeća (i šire socijalne ekonomije) pokazuju prilagođavanjem svoje legislative i stvaranjem uslova da koncept zaista i postane deo njihovih sistema.

*Ovakav trend primetan je i našoj zemlji. Poslednjih par godina javne institucije i civilni sektor počinju intenzivnije da promišljaju i diskutuju o sektoru socijalne ekonomije. Konkretni rezultati nastojanja svih zainteresovanih aktera je činjenica da je vid socijalnih preduzeća, takozvanih socijalnih zadruga, počeo da kroči svoj put u pravnu praksu Srbije. Socijalne zadruge su svakako novina za naš pravni sistem, posebno imajući u vidu da do sada nije postojala ni jedna pravna forma koja je posebno bila kreirana za rešavanje problema zapošljavanja svih socijalno ugroženih kategorija, a ne samo pojedinačnih, specifičnih kategorija. U tom kontesktu, ovim dokumentom predstavimo kratki pregled koncepta socijalnih zadruga u evropskoj i najnovija rešenja u ovoj oblasti u srpskoj legislativi. Pored toga, u cilju dalje afirmacije pozitivnog dijaloga koji se o socijalnim zadrugama vodi između zainteresovanih aktera iz sva tri sektora u našoj zemlji, ponudićemo i **PRENACRT ZAKONA O SOCIJALNIM ZADRUGAMA**.*

Ovu inicijativu treba posmatrati kao doprinos razvoju kako socijalnog zadrugarstva, tako i mnogo šireg polja socijalnog preduzetništva i oblasti socijalne ekonomije. Mi se svakako nadamo da će socijalne zadruge, onako kako ih mi vidimo, biti dobra baza za razvoj oblasti socijalnog preduzetništva, koja će vremenom, prateći rešenja iz uporedne prakse, biti regulisana i posebnim zakonima.

Forma zaduge kao prvi izbor

Pojava ideje i prakse socijalnih preduzeća povezana je sa razvojem kapitalizma u 18-om i 19-om veku, kada su osnivane grupe za samopomoć i druga udruženja vođena principima filantropije i milosrđa. Sa drastičnim osiromašenjem koje je došlo kao posledica brze industrijalizacije i kapitalizma, grupe iz radničke klase pokretale su različite inicijative za ublažavanje posledica siromaštva. Takve inicijative najbolje prepoznamo u Francuskoj i Italiji, gde je proces industrijalizacije bio sporiji i gde su se ukorenile radničke proizvodne zadruge¹. One su uglavnom podrazumevale osnivanje bolnica za siromašne ili podržavanje drugih aktivnosti koje nisu bile uključene u tadašnju socijalnu politiku². Razvoj situacije u ovom smeru doveo je, pre svega u Velikoj Britaniji krajem 18. i početkom 19. veka, do ustanovljavanja prvih funkcionalnih zadruga, forme koja će kasnije postati najrašireniji oblik socijalnih preduzeća.

Međutim, kada govorimo o modernom razdoblju, prva socijalna preduzeća, inovativni i novi oblik zadruga, javila su se u Italiji 70-ih godina 20. veka kao rešenje za pritisak koji se stvorio na nacionalni sistem socijalne zaštite. Ove zadruge razvijane su sa ciljem da pruže usluge socijalne zaštite za “ ekonomski slabije slojeve društva”, kako bi se na taj način smanjio finansijski teret države za realizaciju socijalnih programa. Takođe, one su viđene i kao pogodan instrument za smanjenje visoke stope nezaposlenosti sa kojom se Italija u tom periodu suočavala. Pojednim marginalizovanim grupama koje su pripadale kategoriji nezaposlenog stanovništva pružena je prilika da rade u zadrugama³.

Prvi nacrt Zakona o „socijalnim zadrugama“ bio je urađen 1981. godine, ali je do njegovog usvajanja došlo tek deceniju kasnije, jer su političke partije i grupe italijanskih zadruga godinama vodile debatu o njegovoj formi⁴. Zakon je usvojen krajem 1991. godine i njime su socijalna preduzeća, u formi zadruge, nazvana „socijalne zadruge“ (*cooperative sociale*) uvedena u pravni sistem Italije. U skladu sa zadrugom filozofijom i sa principima socijalnih

¹ Thomas, A. (2004), *The Rise of Social Cooperatives in Italy*, Voluntas: International Journal of Voluntary and Non-profit Organizations, Vol. 15, No. 3;

² Kolin, M. P., Petrušić, N. (2008), *Socijalna Preduzeća i Uloga Alternativne Ekonomije u Procesima Evropskih Integracija*, Evropski Pokret u Srbiji;

³ Italian Social Cooperatives, Wilda M. Vanek www.caledonia.org.uk/papers/Italian_Social_Cooperatives.doc

⁴ Italian Social Cooperatives, Wilda M. Vanek www.caledonia.org.uk/papers/Italian_Social_Cooperatives.doc

preduzeća, nove socijalne zadruge pokrivale su *aktivnosti staranja* (upravljanje socijalno-zdravstvenim staranjem, obrazovne usluge, kućno staranje i smeštaj ugroženih kategorija, čuvanje i briga o deci, kulturne aktivnosti i inicijative za zaštitu životne sredine), odnosno, *aktivnosti obučavanja* (uvođenje ljudi koji su u nepovoljnom položaju u društvu i koji ne mogu da se uključe u „normalne“ proizvodne krugove, u poslovne i aktivnosti zapošljavanja)⁵. Ovaj zakon i kasniji relevantni akti utvrdili su dva tipa zadruga (kooperativa): one koje isporučuju i pružaju socijalne, zdravstvene i obrazovne usluge, zvane „tip A socijalnih kooperativa“ (*cooperative sociali di tipo a*), i one koje obezbeđuju radnu integraciju ljudi u nepovoljnom položaju, nazvane „tip B socijalnih kooperativa“ (*cooperative sociali di tipo b*)⁶. Uzimajući u obzir njihov više preduzetnički i proizvodni karakter, ali i ciljne grupe kojima se bavi, tip B socijalnih preduzeća, tzv. „socijalna preduzeća za radnu integraciju“ – nadalje SPRI (Work Integration Social Enterprises – WISE), postao je vidljiviji širom Evrope.

Vrlo brzo i mnoge druge zemlje krenule su u istom pravcu kao i Italija. Primera radi, u Portugaliji su osnovane „zadruge socijalne solidarnosti“ (*cooperativas de solidariedade socia*), u Francuskoj „zadružna društva kolektivnih interesa“ (*societe cooperative d'interet collectif – SCIC*). Zatim u Španiji, 1999 godine, nacionalni zakon je uredio okvir za "zadruge za socijalnu inicijativu" (*cooperativa de iniciativa social*); zatim u Grčkoj iste godine uvedene su "socijalne zadruge sa ograničenom odgovornošću" (*Koinonikos Syneterismos Periorismenis Eufthinis, ili KoiSPE*) itd. Sam koncept nije dobio isto priznanje u svim evropskim zemljama i još uvek je nedovoljno shvaćen u nekima od njih.

Raznovrsno pravno okruženje

Socijalna preduzeća se mogu javiti u različitim formama i pravna situacija mora biti analizirana od zemlje do zemlje i od slučaja do slučaja. Kako je navedeno, od 1990 godine, u nekoliko evropskih zemalja je za socijalna preduzeća izgrađen pravni okvir za njihovo funkcionisanje. U analizama koje su fokusirane na izučavanje zakonodavnog okvira evropskih zemalja, za

⁵ Thomas, A. (2004), The Rise of Social Cooperatives in Italy, *Voluntas: International Journal of Voluntary and Non-profit Organizations*, Vol. 15, No. 3;

⁶ Defourny, J., Nyssens, M. (2009), Conceptions of Social Enterprise and Social Entrepreneurship in Europe and the United States: Convergences and Divergences, Second EMES International Conference on Social Enterprise University of Trento;

funkcionisanje socijalnih preduzeća, sve češće se pravi podela na dve glavne kategorije zakona:

1. Zakoni o socijalnim zadrugama (kooperative): Francuska, Grčka , Poljska , Portugal, Španija;
2. Zakoni o socijalnom preduzetništvu: Belgija, Finska, Italija, Litvanija, UK, Letonija.

Takođe, ima i autora⁷ koji prave tripartitnu podelu legislativnih modela za socijalna preduzeća u Evropi:

1. „Korporativni model“, socijalna preduzeća koja deluju kao zadruge sa socijalnim ciljem;
2. „Model kompanije“, socijalna preduzeća izvedena iz profitnih modela koja su ograničena socijalnim ciljem i limitiranom distribucijom profita
3. „Model otvorene forme“, socijalna preduzeća definisana zakonom na osnovu njihove socijalne svrhe, ne uzimajući u obzir njihovu pravnu formu.⁸

Za potrebe ovog tematskog dokumenta, predstaviceo zakone onih zemalja koji su delovanje socijalnih preduzeća „vezali“ za formu zadruga- kooperativa.

⁷;Cafaggi and Iamiceli (2008)

http://www.emes.net/fileadmin/emes/PDF_files/Selected_Papers/Serie_2_Theme_1/ECSP-T09-04_Travaglini-Bandini-Mancinone.pdf

⁸ Socijalna preduzeća u Evropi: Modeli upravljanja; Analiza modela upravljanja socijalnim preduzećima kroz komparativnu analizu propisa 11 zemalja;

http://www.emes.net/fileadmin/emes/PDF_files/Selected_Papers/Serie_2_Theme_1/ECSP-T09-04_Travaglini-Bandini-Mancinone.pdf

Zakoni o socijalnim zadrugama⁹

	Zadruga sa kolektivnim interesom	Zadruga za socijalnu inicijativu	Zadruga socijalne solidarnosti	Socijalna zadruga	Socijalna zadruga sa ograničenom odgovornošću
	Zakon 2001-624 (Francuska)	Zakon 27/1999, Član 106 (Španija)	Zakon 22/12/1998 (Portugal)	Zakon 27/04/2006 (Poljska)	Zakon 2716/99 (Grčka)
<i>Aktivnost</i>	Proizvodnja robe i/ili pružanje usluga.	Proizvodnja robe i/ili pružanje usluga.	Proizvodnja robe i/ili pružanje usluga.	Proizvodnja robe i/ili pružanje usluga.	Bilo koja ekonomska ili komercijalna aktivnost u bilo kojoj oblasti.
<i>Odnosni sa javnom upravom</i>	Načelnik opštinskog odeljenja mora dati saglasnost za 5 godina. 20% akcija može biti u vlasništvu lokalnih javnih organa, kao što je predviđeno članovima Zakona.	Privatne organizacije, ali postoji mogućnost da imaju javne subjekte kao članove (ukoliko je predviđeno statutom).		Registracija u registru Nacionalnog saveta za zadruge.	Jedinice za mentalno zdravlje vođenje i prćene od strane Odeljenja za mentalno zdravlje Ministarstva zdravlja.

⁹ Vidi: http://www.emes.net/fileadmin/emes/PDF_files/Selected_Papers/Serie_2_Theme_1/ECSP-T09-04_Travaglini-Bandini-Mancinone.pdf

<i>Radna snaga</i>	Prema zakonu radnik mora biti uključen kao primarna zainteresovana strana.	Moguće je imati aktivnosti pružanja radne integracije socijalno isključenim grupama ljudi.		Radničke zadruge, osnovane od strane nezaposlenih i ugroženih lica (Akt o socijalnom zapošljavanju 2003).	
<i>Misija</i>	Kolektivni interes, društveno korisne aktivnosti. Zadovoljavan je postojećih potreba i pomaganje pri uključivanju i koheziji.	Zakonom propisane posebne oblasti delatnosti (zdravstvo, obrazovanje, kultura ili bilo koja druga aktivnost socijalne prirode) ili bilo koje aktivnosti radne integracije ugroženih ljudi.	Zadovoljenje društvenih potreba, promocija i integracija ugroženih grupa ljudi i drugih ciljnih grupa, u skladu sa socio-demografskim karakteristikama portugalskog stanovništva.	Socijalna i/ili profesionalna reintegracija članova socijalnih zadruga.	Socio-ekonomsko uključivanje i profesionalna integracija osoba sa psihosocijalnim problemima.

<p><i>Pravne forme i sistem upravljanja</i></p>	<p>Ukoliko je SARL (društvo sa ograničenom odgovornošću): menadžeri koje odredi Generalna skupština;</p> <p>Ukoliko je SA (akcionarsko društvo): Upravni odbor i Nadzorni odbor – princip "Jedan član, jedan glas", ali postoji mogućnost formiranja veća članova koji mogu imati od 10% do 50% glasova. Izdavanje zadružnih sertifikata za finansijske priloge, kojima se ne daje pravo glasa.</p>	<p>Obavezno je postojanje upravnog saveta. Ukoliko se propiše mogućnost, dobrovoljni članovi mogu da učestvuju u upravnim telima bez prava glasa.</p>	<p>Razlikovanje aktivnih (korisnici i radnici) i počasnih članova: aktivni članovi mogu biti u sastavu upravnih organa i imati pravo glasa.</p> <p>Moraju biti ustanovljeni upravni i nadzorni odbor.</p>	<p>80% članova moraju pripadati grupi nezaposlenih i ugroženih. Ostalih 20% mogu biti ljudi koji poseduju veštine koje nedostaju zadruzi. U zadruzi sa više od 15 članova postoji nadzorni odbor; u suprotnom, članovi imaju direktnu kontrolu.</p>	<p>Dve vrste akcija: jedne obavezne, jednake i nedeljive za sve članove, i jedne opcione.</p>
<p><i>Članovi i učešće zainteresovanih strana</i></p>	<p>Najmanje tri kategorije članova moraju da budu radnici i korisnici. Aktivnosti su</p>	<p>U zavisnosti od odredbi statuta, javni subjekti mogu biti članovi, a dobrovoljni članovi mogu</p>	<p>Osnivanje Generalnog saveta sastavljenog od predstavnika aktivnih i</p>	<p>Minimum 5, a maksimum 50 članova. NVO mogu biti članice ukoliko je to predviđeno</p>	<p>Članovi: minimum 35% (ili brojčano 15) pacijenata; maksimum 45% zaposlenih u</p>

	otvorene za treća lica.	biti prihvaćeni.	počasnih članova.	članovima Statuta.	psihijatrijskim bolnicama i 20% u privatnim ili javnim institucijama(klinikama).
<i>Odgovornost</i>			Socijalni balans je obavezan u slučaju da ima više od 100 članova.	Poseban obračun statutarnih aktivnosti.	
<i>Raspodela dobiti</i>	50% dobiti mora da ide u nedeljive rezerve, čime se dozvoljava ograničena raspodela dobiti (ne uključujući javne subvencije u izračunavanj u procenta).	Nije uopšte dozvoljena; 100% suficita odlazi u rezervu.	Nije uopšte dozvoljena; sav suficit odlazi na institucionale aktivnosti.	Nije dozvoljena. U slučaju likvidacije, 20% ostatka može biti podeljeno između članova.	

Kontekst socijalnog zadrugarstva u Srbiji

Organizacije koje se mogu smatrati socijalnim preduzećima u Srbiji tek nedavno počinju da privlače pažnju kao potencijal koji može da ublaži posledice tranzicije i pruže mogućnosti zapošljavanja. Najveći broj programa koji imaju ekonomske i socijalne ciljeve, jer organizuju neki oblik proizvodnje ili se bave socijalnim uslugama, nalazimo u aktivnostima udruženja i formama zadrugarstva. Sadržaj njihovih programa uglavnom se odnosi na pružanje socijalnih

servisa i socijalnu integraciju i inkluziju ranjivih grupa.

U Srbiji su osnovane socijalne zadruge slične onima koje su zastupljene u italijanskoj praksi, a bave se socijalnim uslugama i uglavnom se odnose na osobe sa invaliditetom.¹⁰ S obzirom da u Srbiji normativni okvir za socijalne zadruge još uvek ne postoji, one se osnivaju i funkcionišu prilagođavajući norme postojećeg Zakona o zadrugama svojoj realnosti i ciljevima.

Ovakav razvoj situacije dodatno dobija na značaju ukoliko se ima u vidu da su poslednjih nekoliko godina zadruge identifikovane kao jedno od mogućih rešenja za smanjivanje siromaštva, isključenost i nezaposlenost.

Zadruge se osnivaju najviše u oblasti poljoprivrede, ekoloških inicijativa povezanih sa razvojem lokalne zajednice i preduzetničkih inicijativa u okviru ženskog pokreta. Kao poseban vid poljoprivrednih zadruga nastaju različiti oblici nezavisnih organizacija koje kao male kompanije preduzimaju aktivnosti koje bi se mogle svrstati u ekološke kooperative. Ovde se uglavnom radi o programima koji pod zaštitom prirodne sredine podrazumevaju proizvodnju zdrave hrane što postaje vrlo popularno u savremenim uslovima. U ovu klasifikaciju bi se mogle svrstati i zadruge koje se povezuju sa turizmom, lokalnim stvaralaštvom, podsticanjem tradicionalnog stvaralaštva (štrikanje, tkanje) i drugim aktivnostima povezanim sa lokalnom turističkom ponudom. Polazeći od podataka da su žene najveći gubitnici u tranziciji, zadruge su prepoznate i kao model ekonomskog osnaživanja žena.

Dodatnu vrednost, za razvoj zadrugarstva u Srbiji treba pronaći i u činjenici da je Generalna skupština UN proglasila 2012. godinu za Međunarodnu godinu kooperativa sa ciljem da podstakne sve države članice i njihove relevantne donosioce odluka da rade na promociji kooperativa i da podignu svest o njihovom značaju za socijalni i ekonomski razvoj (UN Resolution A/RES/64/136)¹¹.

Nesumnjivo, delovanje postojećih zadruga, posebno onih koje se u manjoj ili većoj meri mogu dovesti u vezu sa konceptom socijalnih preduzeća, treba posmatrati kao značajan izvor informacija za formulisanje pravnih normi koje će se primenjivati u ovoj oblasti.

¹⁰ Na primer, socijalna kooperativa Vivere Kragujevac bavi se zbrinjavanjem lica sa invaliditetom, njihovim zapošljavanjem, javnim zastupanjem i dnevnim smeštajem, a unutrašnja organizacija ove i sličnih novih organizacija odgovara modelu i zadružnom tipu upravljanja.

¹¹ The readear 2010 „Social and Solidarity Economy_ Buliding a Common Understanding” International Labour Organization

Pravo oprobano u praksi - funkcionisanje (socijalnih) zadruga

Činjenica je da je pitanje usklađivanja prava i stvarnosti problem sa kojim se susreću svi pravni sistemi, a različiti pravni sistemi razvijaju različite mehanizme za usklađivanje ova dva, ponekad sukobljena sistema.

Kada su u pitanju odredbe zakona koje se odnose na zadruge, njihovo prilagođavanje konceptu socijalnog zadrugarstva se u prvom redu postiže:

- 1) ekstenzivnijim tumačenjem postojećih pravnih normi,
- 2) korišćenjem mogućnosti da se pravni odnosi, u određenim slučajevima, urede prema volji zainteresovanih pravnih subjekata instrumentima privatnog prava,
- 3) zauzimanjem mišljenja nadležnih državnih organa o značenju pojedinih normi,
- 4) izmenama i dopunama važećih zakona.

Zadruge predstavljaju pravnu formu koja ima najviše zajedničkih karakteristika sa socijalnim preduzetništvom od svih pravnih formi koje poznaje pravni sistem RS.

Postoji nekoliko razloga za ovo: 1) istorijski, zadruge predstavljaju pravnu formu koja omogućava ljudima organizovanje po principima demokratičnosti, jednakog udela i zajedničke distribucije profita; 2) sociološki, principi zadrugarstva odgovaraju motivima solidarnosti i inkluzivnosti koji su osnova i za socijalno preduzetništvo; 3) ekonomski, zadruge imaju usmerenu distribuciju profita, koja je značajna i za socijalna preduzeća.¹²

Zadruge, se osnivaju i deluju po specifičnim (zadružnim) principima, saglasno odredbama Zakona o zadrugama¹³. Za razliku od privrednih društava, zadrugu mogu osnovati samo fizička lica, radi ostvarivanja svojih ekonomskih, socijalnih i kulturnih interesa, na principima dobrovoljnosti, solidarnosti, demokratičnosti, ekonomskog učešća, jednakog prava upravljanja, samostalnosti, zadružnog obrazovanja i međuzadružne saradnje.

Zadruge mogu biti zemljoradničke opšte i specijalizovane, stambene, potrošačke, zanatske, zdravstvene, omladinske, studentske, učeničke, a mogu biti organizovane i za druge vrste usluga. Pored toga, zavisno od akta o osnivanju i zadružnih pravila, zadruge mogu biti sa udelima ili bez udela. Zadrugom upravljaju zadrugari, po principu jedan čovek jedan glas. Svaki zadrugar ima jednak udeo u zadruzi.

¹² Socijalno preduzetništvo: Modeli, komparativna praksa i pravni okvir socijalnog preduzetništva u Srbiji, Grupa 484, 2011

¹³ Zakon o zadrugama („Službeni list SRJ“, br. 41/96, 13/98, „Službeni glasnik RS“, br 1012/2005., 34/2006.).

U pravnom prometu zadruga istupa u svoje ime i za svoj račun, u svoje ime i za račun zadrugara, ili u ime i za račun zadrugara.

Za obaveze u pravnom prometu zadruga odgovara celokupnom svojom imovinom, dok zadrugari odgovaraju solidarno, najmanje do visine svog udela, ako ugovorom o osnivanju ili zadružnim pravilima nije predviđeno da odgovaraju većim iznosom. Kao što je navedeno, zadruge se mogu osnivati radi ostvarivanja ekonomskih, ali i socijalnih i kulturnih interesa svojih članova. Međutim, iz zakonske definicije pojedinih oblika zadruga (poljoprivredne, zanatske, stambene, itd.), proizilazi da se zadruge prevashodno osnivaju radi ostvarivanja određenih *ekonomskih interesa* (prodaja roba i vršenje usluga za nadoknadu na tržištu), doduše pod specifičnim uslovima.

Zakonom je propisano i da deo dobiti, odnosno višak prihoda nad rashodima zadruga raspoređuje u obavezni rezervni fond, u procentu utvrđenom zadružnim pravilima. Zadružnim pravilima mogu se predvideti i drugi fondovi i izdvajanje sredstava za druge namene. Skupština društva odlučuje o raspodeli ostvarene dobiti, a ona se vrši srazmerno udelu u osnovnom kapitalu društva.

Na delatnost, sedište, firmu, matični broj, odgovornost organa za nezakonite odluke, odgovornost članova organa za štetu pričinjenu zadruzi, ograničenje izbora za člana Upravnog odbora, zastupanje, prokuru, obaveštavanje, poslovnu tajnu, klauzulu konkurencije i zastarelost potraživanja, shodno se primenjuju odredbe zakona kojim se uređuje pravni položaj privrednih društava, ako zakonom o zadrugama nije drukčije određeno.

Za zadruge su zakonom predviđene redovna zadružna revizija koja se obavlja svake druge godine i vanredna koja se obavlja po odluci organa zadruge, odnosno na zahtev zadružnog saveza, nadležnih državnih organa, određenog broja zadrugara, utvrđenog zadružnim pravilima ili poverilaca zadruge.

Kada je reč o poreskom statusu prihoda zadruga, saglasno Zakonu o porezu na dobit pravnih lica, obveznik poreza na dobit je i zadruga koja ostvaruje prihode prodajom proizvoda na tržištu, ili vršenjem usluga uz naknadu (čl. 1.).

Neophodno je skrenuti pažnju na nedoumicu vezanu za poresku obavezu koja u skladu sa Zakonom o porezu na dobit proizilazi za zadrugu. Svaka zadruga koja ostvaruje prihod, odnosno dobit prodajom proizvoda na tržištu, obveznik je poreza na dobit i shodno tome dužna je da plati porez, po stopi od 10%. Ukoliko zadruga prodaje proizvode trećim licima (fizičkim ili pravnim) u ime i za račun svojih članova, prihod zadruge (od prodaje proizvoda na tržištu) je iznos provizije koja pripada zadruzi. Ostatak dobiti, po oporezivanju, raspodeljuje se

zadugarima na način uređen ugovorom kojim se, poštujući odredbe Zakona o zadrugama, uređuju međusobna prava i obaveze zadruge i zadugara.¹⁴

Kao i u slučaju organizacija civilnog društva, zadruga je obveznik poreza na dobit samo na prihode koje je ostvarila obavljanjem privredne delatnosti kao *trajne* prodaje proizvoda i vršenja usluga uz naknadu na tržištu. Saglasno tome, povremene dobrovoljne akcije koje zadruga eventualno organizuje, kao što su dobrotvorne večere ili povremene i jednokratne prodaje promotivnih ili drugih materijala u humanitarne i druge zakonom dozvoljene (nedobitne) svrhe za koje je zadruga registrovana, ne smatraju se, u smislu zakona, privrednom delatnošću (već dobrovoljnim priložima) – dakako, pod uslovom da zadruga tako ostvarene (povremene) prihode koristi za registrovane nedobitne svrhe. Sva druga pravila koja uređuju oporezivanja prihoda privrednih društava, primenjuju se i na zadruge.

Zakonom su definisane karakteristike zadruge koje mogu pogodovati razvoju koncepta obavljanja delatnosti sa socijalnim ciljem. U prilog tome ide i činjenica da je trenutno važećim zakonom prepoznat značaj da se za određene vrste zadruge propiše drugačiji, povoljniji poreski tretman, shodno svrsi zbog koje se one osnivaju i deluju (Zakon o zdravstvenom osiguranju¹⁵ propisuje posebne uslove za plaćanje doprinosa za omladinske zadrugare. Isto važi i za Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju¹⁶). Takođe, na drugoj strani treba imati u vidu da su trenutno važeći propisi i praksa oskudni, što može da oteža stavljanje u funkciju postizanje svrhe „socijalnog preduzetništva“.

Po većini svojih osobina, statusni položaj zadruga u velikoj meri korespondira sa modelom socijalnih preduzeća. Demokratičnost u odlučivanju i preraspodela profita, kao dve veoma bitne osobine socijalnih preduzeća, u slučaju zadruga zagwarantovane su ovim Zakonom. Dakle, nekoliko osnovnih obeležja koncepta socijalnog preduzetništva, možemo identifikovati tumačenjem ovog zakona. Neminovno, kod nekih odredbi reč je o primeni metoda ekstenzivnijeg tumačenja. Može se reći da se o Zakonu o zadrugama može razmišljati kao o izboru za stvaranje adekvatnog normativnog okvira, za statusno-pravni oblik organizovanja „socijalnih preduzeća“.

¹⁴ Mišljenje Ministarstva finansija, Poreska uprava, Sektor za poresko-pravne poslove i koordinaciju- broj 413-00-1648/2007-04

¹⁵ Zakon o zdravstvenom osiguranju („Službeni glasnik RS“, br. 107/2005 i 109/2005.–ispr.)

¹⁶ Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS“, br. 34/2003., 64/2004. odluka USRS, 84/2004. - dr. zakon, 85/2005., 101/2005. - dr. zakon, 63/2006. - odluka USRS, 5/2009. i 107/2009.).

Nacrt zakona o zadrugama

U toku decembra 2010. godine, Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja započelo je javnu raspravu o Nacrtu Zakona o zadrugama. Ovaj nacrt predviđa i postojanje takozvanih „socijalnih zadruga“. Ovo je veliki iskorak napred u uređivanju polja socijalne ekonomije, posebno ako imamo u vidu da se Nacrtom **ostavlja prostor za usvajanje jedinstvenog i novog Zakona o socijalnim zadrugama.**

Članom 11. Nacrta Zakona o zadrugama uveden je i definisan pojam socijalnih zadruga. Sledeća četiri stava pomenutog člana posvećena su definisanju forme socijalnih zadruga:

- Socijalne zadruge obavljaju različite delatnosti radi ostvarenja socijalne, ekonomske i radne uključenosti, kao i zadovoljenja drugih srodnih potreba pripadnika ugroženih društvenih grupa.
- Socijalne zadruge dužne su da deo dobiti koji ostvaruju obavljanjem delatnosti ulažu u unapređenje zdravstvene i socijalne zaštite, obrazovanja, zapošljavanja, socijalne, ekonomske i radne uključenosti, uslova rada, radnih veština, životnog standarda i zadovoljenja potreba pripadnika ugroženih društvenih grupa.
- Pod pripadnicima ugroženih društvenih grupa, u smislu ovog zakona, smatraju se lica pripadnici društvenih grupa koje se nalaze u stanju socijalne potrebe, u smislu zakona koji uređuje socijalnu zaštitu i obezbeđivanje socijalne sigurnosti građana.
- Socijalne zadruge uređuju se posebnim propisima.

Sve je izvesnije da će se pojam socijalnih zadruga zadržati i u konačnom tekstu zakona, ali je istovremeno potrebno insistirati na debati o racionalnosti rešenja, trenutno ponuđenog u Nacrtu.

Bez usvajanja posebnog propisa kojim bi se bliže odredile odredbe ovog člana, trenutno dato rešenje je sa stanovišta mogućnosti primene u praksi teško upotrebljivo. U članu 10. propisano je da se ovaj zakon primenjuje na sve vrste zadruga, osim ako posebnim propisom donetim na osnovu ovog zakona, za pojedine vrste zadruga nije drugačije određeno. Imajući u vidu vremenski period koji je potreban za usvajanje pravnih propisa u Srbiji, pravne praznine koje nastaju usled neusklađenosti redosleda usvajanja i izmena, i zakonska rešenja koja se donose bez sagledavanja efekata njihove primene u širem smislu, neophodno je da početak primene zakona i propisa kojim se reguliše ova materija bude približno „identičan“. Podrazumeva se da se preporuka ne odnosi na deklarativno propisivanje istog dana stupanja na snagu, odnosno početka primene. Istovremeno, nužno je odrediti i državni organ koji će biti nadležan za donošenje propisa, s obzirom na to da u odredbi Nacrta u kojoj se određuje nadležnost organa za donošenje pojedinih propisa, nadležni organ za ovaj propis nije određen.

Ukoliko bi trenutno rešenje ostalo nepromenjeno u konačnom Predlogu, neophodno bi bilo da odredbe posebnog propisa budu definisane na jasan i nedvosmislen način, da se njima propišu precizni kriterijumi za osnivanje i prestanak ove pravne forme, uslovi za obavljanje delatnosti (oblast delovanja, način raspodele ostvarenog viška prihoda nad rashodima (dobiti), prava i odgovornosti zadrugara i zakonskog zastupnika, poreskog tretmana i sl.), kao i odredbe kojima će se odrediti mehanizmi (instrumenti) kontrole i nadležnosti državnih organa. Uopšteno govoreći, uvođenje ovog koncepta treba da, sa jedne strane, obezbedi pravnu sigurnost u najvećoj mogućoj meri i da, sa druge, ponudi mehanizam kojim će se zloupotrebe cilja, zbog kojeg se ovaj koncept i uvodi u naš pravni sistem, svesti na najmanju moguću meru.

Formulacija člana 11 (4. stav) ovog Nacrta stvara nedoumicu o vrsti pravnog akta (zakon – podzakonski propis) kojim će biti regulisana ova oblast. U korist zakona kao izbora, treba navesti da zakon obezbeđuje veću pravnu sigurnost i da je veće pravne snage, a time je i od višeg društvenog autoriteta¹⁷. Dalje, propisivanje kaznenih odredbi se vrši zakonom. Preventivno delovanje, propisivanjem kaznenih odredbi nužno je pre svega zbog “osetljivosti” ovog instituta, odnosno mogućnosti njegove zloupotrebe. Istovremeno, ne treba zanemariti i promotivne i edukativne efekte koje može imati usvajanje Zakona o socijalnim zadrugama.

S druge strane, podzakonska akta su podobnija za brže i češće promene, ukoliko se za tim ukaže potreba. Međutim, treba imati u vidu da ukoliko se podzakonski akt donosi radi regulisanja pitanja koje je prethodno obuhvaćeno zakonom, tada norme koje sadrže podzakonski akt moraju da se kreću u granicama zakona što je u skladu sa principom zakonitosti podzakonskog akta. Pored toga, podzakonski akti ove vrste su funkcionalno i egzistencijalno zavisni od zakona.

Neophodno je naglasiti i da praksa drugih zemlja ide u prilog usvajanja zakona kao izbora pravnog akta kojim se reguliše institut socijalnih zadruga.

Kojim će instrumentom prava, biti regulisana ova oblast, za sada je nepoznanica. Međutim, bez obzira na vrstu akta, neophodno je da rešenje koje akt ponudi bude urađeno po ugledu na rešenja u zemljama EU, ali prilagođeno specifičnostima ekonomske i socijalne tranzicije u Srbiji.

Takođe, da bi socijalne zadruge „zaživele”, potrebno je prilagoditi i odredbe drugih sektorskih zakona, njihovim izmenama i/ili dopunama, odnosno usvajanjem novih prilagođenih akata. Pre svega onih kojima će se stvoriti pogodno poresko okruženje za razvoj socijalnog zadrugarstva u Republici Srbiji.

¹⁷ Nacrt analiza socijalnih zadruga: Ekonomsko – socijalni, uporedni i pozitivno pravni pregled sa zakonodavnim preporukama, Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja i Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, mart 2011. godine

ZAKON O SOCIJALNIM ZADRUGAMA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se osnovni pojmovi socijalne zadruge, njeno osnivanje i rad, rad u socijalnoj zadruzi, razvojni podsticaji i instrumenti za socijalne zadruge, statusne promene socijalne zadruge i promene zadružne forme, prestanak socijalne zadruge i zadružna revizija socijalne zadruge, kao i druga pitanja značajna za status i rad socijalne zadruge u Republici Srbiji.

Svi pojmovi u ovom zakonu upotrebljeni u gramatičkom muškom rodu podrazumevaju muški i ženski prirodni rod.

Cilj zakona

Član 2.

Ciljevi ovog zakona jesu:

- 1) afirmacija, razvoj i promocija socijalnog preduzetništva i socijalne ekonomije;
- 2) socijalno, ekonomsko i radno uključivanje pripadnika ugroženih društvenih grupa, kao i zadovoljenje drugih srodnih potreba tih lica;
- 3) smanjenje siromaštva;

- 4) osnaživanje lokalnih inicijativa i podrška rešavanju socijalnih problema u lokalnim zajednicama;
- 5) podsticanje saradnje javnog i privatnog sektora u oblasti rešavanja socijalnih pitanja (javno-privatno socijalno partnerstvo);
- 6) doprinos održivom, regionalnom i ruralnom razvoju i ekonomskom napretku.

Značenje izraza

Član 3.

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeća značenja:

- 1) *socijalno preduzetništvo* jeste obavljanje delatnosti koje obuhvata znanja, veštine i sposobnosti usmerene na pokretanje, osnivanje i organizovanje, preživljavanje na tržištu i razvoj organizacija koje, pored ekonomskih ciljeva, ostvaruju i socijalni cilj, odnosno društveno poželjan cilj;

Druga mogućnost: Socijalno preduzetništvo je obavljanje delatnosti koja se vrši u korist dobrobiti zajednice, kroz obezbeđivanje obuka, usluga i/ili zapošljavanja ugroženih grupa, na tržišno održivim osnovama i uz ograničenu ili minimalnu raspodelu profita.

- 2) *pripadnici ugroženih društvenih grupa* jesu lica koja su korisnici usluga socijalne zaštite, u smislu zakona kojim se uređuje socijalna zaštita, i/ili teže zapošljiva lica, u smislu zakona kojim se uređuje zapošljavanje;
- 3) *Registar privrednih subjekata* je registar koji vodi Agencija za privredne registre, u skladu sa zakonom kojim se uređuje registracija privrednih subjekata.

II. SOCIJALNA ZADRUGA

Odeljak 1.

Pojam socijalne zadruge

Član 4.

Socijalna zadruge jeste zadruge koja obavlja različite delatnosti radi ostvarenja socijalne, ekonomske i radne uključenosti, kao i zadovoljenja drugih srodnih potreba pripadnika ugroženih društvenih grupa, ili radi rešavanja drugih socijalnih problema unutar lokalne zajednice.

Ciljevi iz stava 1. ovog člana predstavljaju socijalne ciljeve (socijalnu misiju) socijalne zadruge.

Socijalni ciljevi (socijalna misija) socijalne zadruge se određuju zadružnim pravilima.

Shodna primena

Član 5.

Na sva pitanja koja se odnose na socijalne zadruge, a koja nisu posebno uređena ovim zakonom, shodno se primenjuju odredbe zakona kojim se uređuju zadruge.

Poslovno ime

Član 6.

Poslovno ime socijalna zadruga, pored zakonom propisanih obaveznih elemenata, obavezno sadrži odrednicu „socijalna zadruga“.

Poslovno ime socijalne zadruge ne može biti u suprotnosti sa njenim ciljevima, odnosno izazivati zabunu o njima.

Socijalna zadruga može imati skraćeno poslovno ime.

Niko osim socijalne zadruge, koja je organizovana i posluje u skladu sa ovim zakonom, ne sme u svom poslovnom imenu da koristi odrednicu „socijalna zadruga” ili drugu izvedenu oznaku u smislu označavanja delatnosti.

Delatnost socijalne zadruge

Član 7.

Socijalna zadruga obavlja delatnosti pružanja socijalnih, zdravstvenih i obrazovnih usluga, uključujući i poslove u vezi sa obavljanjem tih delatnosti.

Socijalna zadruga može da obavlja i privrednu delatnost.

Na delatnosti i poslove koje obavljaju socijalne zadruge primenjuju se propisi kojima se uređuje ta delatnost i oblast poslovanja.

Oblici socijalnih zadruga

Član 8.

Socijalne zadruge se mogu osnovati i organizovati kao osnovne i složene socijalne zadruge.

Izdvajanje dela dobiti u socijalne svrhe

Član 9.

Socijalna zadruga dužna je da najmanje 50% neto dobiti koju ostvari obavljanjem delatnosti ulaže u unapređenje zdravstvene i socijalne zaštite, obrazovanja, zapošljavanja, socijalne, ekonomske i radne uključenosti, uslova rada, radnih veština, životnog standarda, odnosno zadovoljenja potreba pripadnika ugroženih društvenih grupa.

Socijalna zadruga deo neto dobiti koji ulaže u svrhe iz stava 1. ovog člana plasira nakon pokrića gubitaka prenetih iz ranijih godina.

Ministar nadležan za poslove ekonomije i ministar nadležan za poslove socijalne politike sporazumno bliže propisuju način na koji se vrši utvrđivanje i dokazivanje ulaganja dela dobiti iz stava 1. ovog člana.

Odeljak 2.

Osnivanje

Osnivači i članovi

Član 10.

Osnovnu socijalnu zadrugu može osnovati najmanje pet poslovno sposobnih fizičkih lica i/ili pravnih lica.

Najmanje dve osnovne socijalne zadruge mogu osnovati složenu socijalnu zadrugu.

Prava i obaveze osnivača i članova utvrđuju se zadružnim pravilima.

Prethodna mišljenja o osnivanju socijalne zadruge

Član 11.

Pre osnivanja socijalne zadruge, neophodno je da osnivači pribave mišljenja ministarstva nadležnog za poslove ekonomije i ministarstva nadležnog za poslove socijalne politike o ispunjenosti uslova za njeno osnivanje.

Osnivači podnose ministarstvima iz stava 1. ovog člana zahtev za davanjem mišljenja o ispunjenosti uslova za osnivanje socijalne zadruge, u kome obrazlažu socijalne ciljeve (socijalnu misiju) ove zadruge u smislu člana 4. ovog zakona, uključujući načine kojima se ti ciljevi postižu.

Uz zahtev iz stava 2. ovog člana, osnivači osnovne socijalne zadruge podnose podatke o osnivačima fizičkim licima, uključujući podatke i isprave o njihovoj poslovnoj sposobnosti, a ako su osnivači i pravna lica – podatke o njima, kao i podatke i isprave kojima se dokazuju njihovi socijalni ciljevi (socijalna misija).

Ministarstva iz stava 1. ovog člana daju mišljenja iz stava 1. ovog člana u roku od 30 dana od dana prijema potpunog i urednog zahteva iz stava 2. ovog člana.

Ako ministarstva iz stava 1. ovog člana ne daju mišljenja iz stava 1. ovog člana u roku iz stava 4. ovog člana, smatra se da su data pozitivna mišljenja.

Ako ministarstva iz stava 1. ovog člana daju negativna mišljenja iz stava 1. ovog člana, osnivači socijalne zadruge mogu podneti novi zahtev iz stava 2. ovog člana nakon što usklade uslove za osnivanje socijalne zadruge sa uputstvima iz tih mišljenja, ali ne u roku kraćem od 15 dana od dana davanja mišljenja.

Ministarstva iz stava 1. ovog člana objavljuju spisak pozitivnih i negativnih mišljenja iz stava 1. ovog člana na svojoj internet stranici.

Ministar nadležan za poslove ekonomije i ministar nadležan za poslove socijalne politike sporazumno propisuju bliže uslove i način davanja mišljenja o ispunjenosti uslova za osnivanje socijalne zadruge, uključujući podatke i isprave iz stava 3. ovog člana.

Registracija osnivanja

Član 12.

Osnivanje socijalne zadruge registruje se u Registru privrednih subjekata.

Uz prijavu registracije osnivanja socijalne zadruge, osnivači podnose pozitivna mišljenja ministarstva nadležnog za poslove ekonomije i ministarstva nadležnog za poslove socijalne politike o ispunjenosti uslova za osnivanje socijalne zadruge.

U slučaju iz člana 11. stav 5. ovog zakona, osnivači uz prijavu registracije osnivanja socijalne zadruge podnose dokaze na osnovu kojih se utvrđuje zakonska pretpostavka da su data pozitivna mišljenja.

Socijalna zadruge se oslobađa od plaćanja naknade za registraciju, kao i naknada za druge usluge koje pruža Agencija za privredne registre u postupku vođenja Registra privrednih subjekata.

Agencija za privredne registre propisuje formu i sadržinu dokaza iz stava 3. ovog člana.

III. RAD U SOCIJALNOJ ZADRUZI

Radni odnosi i ugovorni odnosi o radu van radnog odnosa

Član 13.

Zaposleni u socijalnoj zadruzi, kao i lica na radu van radnog odnosa u socijalnoj zadruzi, imaju prava, obaveze i odgovornosti iz radnog odnosa, odnosno po osnovu rada u skladu sa zakonom kojim se uređuje rad.

Volontiranje

Član 14.

Socijalna zadruga može angažovati volontere u skladu sa zakonom kojim se uređuje volontiranje.

Rad u javnom interesu

Član 15.

Sud može odrediti da će lice koje je krivično ili prekršajno osuđeno na rad u javnom interesu obavljati taj rad u socijalnoj zadruzi.

Izvršenje kazne rada u javnom interesu u socijalnoj zadruzi sprovodi se u skladu sa zakonom kojim se uređuje izvršenje krivičnih sankcija.

IV. RAZVOJNI PODSTICAJI I INSTRUMENTI

Član 16.

Poreski podsticaji za socijalne zadruge i zaposlene u tim zadrugama, kao i za pripadnike ugroženih društvenih grupa, utvrđuju se zakonima kojima se uređuju porez na dobit pravnih lica, porez na dohodak građana, porezi na imovinu i porez na dodatu vrednost.

Podsticaji u oblasti obaveznog socijalnog osiguranja za socijalne zadruge i zaposlene u tim zadrugama, kao i za pripadnike ugroženih društvenih grupa, utvrđuju se propisima i drugim aktima kojima se uređuje obavezno socijalno osiguranje, odnosno obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje za slučaj nezaposlenosti.

Podsticaji za socijalne zadruge u oblasti javnih nabavki utvrđuju se zakonom kojim se uređuju javne nabavke.

Zakonom, odnosno podzakonskim propisom mogu se propisati drugi poreski i carinski, odnosno fiskalni, kao i finansijski, ekonomski, trgovinski i administrativni podsticaji, povlastice i olakšice za socijalne zadruge i zaposlene u tim zadrugama.

Sredstva za realizaciju programa od javnog interesa

Član 17.

Sredstva za podsticanje programa ili nedostajući deo sredstava za finansiranje programa koji realizuje socijalna zadruga, a koji je od javnog interesa (u daljem tekstu: program), obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije.

Vlada, odnosno ministarstvo nadležno za oblast u kojoj socijalna zadruga obavlja delatnost dodeljuje sredstva iz stava 1. ovog člana na osnovu sprovedenog javnog konkursa i zaključuje ugovore o realizaciji odobrenih programa.

Vlada uređuje bliže kriterijume, uslove, obim, način, postupak dodele, kao i način i postupak vraćanja sredstava iz stava 1. ovog člana, ukoliko se utvrdi da socijalna zadruga dobijena sredstva ne koristi za realizaciju odobrenih programa.

Odredbe st. 1 - 3. ovog člana shodno se primenjuju i na sredstva koja se socijalnoj zadrugi dodeljuju iz budžeta autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave.

Socijalna zadruga koja je iz budžeta Republike, odnosno autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave dobila sredstva za realizaciju programa od javnog interesa najmanje jedanput godišnje čini dostupnim javnosti izveštaj o svom radu i o obimu i načinu sticanja i korišćenja sredstava, i taj izveštaj dostavlja davaocu sredstava.

Socijalna zadruga je obavezna da sredstva iz stava 1. ovog člana koristi isključivo za realizaciju odobrenih programa.

Odredba stava 5. ovog člana shodno se primenjuje i na socijalnu zadrugu koja je u prethodnoj godini, u skladu sa zakonom, koristila poreske i carinske, odnosno fiskalne podsticaje i olakšice.

Instrumenti razvoja

Član 18.

U cilju podrške i unapređenja socijalnih zadruga mogu se koristiti različite vrste instrumenata razvoja, kao što su:

- 1) investicioni i drugi fondovi sa socijalnim ciljevima, na republičkom, regionalnom i lokalnom nivou, i to sredstvima iz javnih, privatnih ili mešovityh izvora;
- 2) poslovni inkubatori za socijalne zadruge u osnivanju i novoosnovane socijalne zadruge;
- 3) krediti i mikro-krediti;
- 4) bespovratna sredstva;
- 5) garancije, kao i druga sredstva obezbeđenja;
- 6) subvencije i drugi budžetski transferi sa republičkog, pokrajinskog i lokalnog nivoa vlasti za socijalne zadruge, kao i za zaposlene u tim zadrugama;
- 7) sufinansiranje projekata, investicija i drugih aktivnosti;
- 8) poslovno savetovanje;
- 9) druge vrste instrumenata razvoja.

Javno-privatno socijalno partnerstvo

Član 19.

Socijalne zadruge mogu sa nosiocima javnih ovlašćenja uspostavljati javno-privatna socijalna partnerstva, kao oblik trajnije saradnje javnog i privatnog sektora, koja se realizuje udruživanjem resursa, kapitala i stručnih znanja u cilju rešavanja socijalnih pitanja.

V. STATUSNE PROMENE I PROMENE ZADRUŽNE FORME

Statusne promene

Član 20.

Statusne promene socijalnih zadruga su dozvoljene samo ako u njima učestvuju ili iz njih nastaju socijalne zadruge.

Samo dve ili više socijalnih zadruga mogu se spojiti u novu socijalnu zadrugu.

Socijalna zadruga može se pripojiti samo drugoj socijalnoj zadruzi.

Socijalna zadruga može se podeliti samo na dve ili više socijalnih zadruga.

Iz postojeće socijalne zadruge može se izdvojiti samo nova socijalna zadruga.

Promene zadružne forme

Član 21.

Zadruga koja nije organizovana u formi socijalne zadruge može da promeni zadružnu formu i organizuje se kao socijalna zadruga u skladu sa odredbama ovog zakona.

Za promenu forme iz stava 1. ovog člana neophodno je da zadruga iz stava 1. ovog člana ispuni uslove koji se ovim zakonom zahtevaju za osnivanje i registraciju socijalne zadruge.

Socijalna zadruga može promeniti zadružnu formu i organizovati se kao druga vrsta zadruge.

Socijalna zadruga koja je iz budžeta Republike, odnosno autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave dobila sredstva za realizaciju programa od javnog interesa, u smislu člana 17. ovog zakona, može promeniti zadružnu formu i organizovati se kao druga vrsta zadruge nakon što ispuni uslove iz člana 17. stav 5. ovog zakona i dobije prethodnu saglasnost organa davaoca tih sredstava nadležnog za poslove budžeta.

Socijalna zadruga iz stava 4. ovog člana podnosi organu iz stava 4. ovog člana zahtev za davanjem prethodne saglasnosti na promenu zadružne forme, uz koji podnosi dokaze o ispunjenosti uslova iz člana 17. stav 5. ovog zakona.

Organ iz stava 4. ovog člana daje saglasnost na promenu zadružne forme u roku od 15 dana od dana prijema potpunog i urednog zahteva iz stava 5. ovog člana.

Ako organ iz stava 4. ovog člana ne da saglasnost na promenu zadružne forme u roku iz stava 6. ovog člana, smatra se da je ta saglasnost data.

U slučaju promene zadružne forme, zadruga koja je prestala da bude organizovana i posluje kao socijalna zadruga u skladu sa ovim zakonom ne sme više da koristi u svom poslovnom imenu odrednicu „socijalna zadruga” ili drugu izvedenu oznaku u smislu označavanja delatnosti i gubi pravo na podsticaje, povlastice i olakšice koji pripadaju socijalnoj zadruzi.

VI. PRESTANAK

Poseban osnov za likvidaciju

Član 22.

Pored osnova za prestanak socijalne zadruge propisanih zakonom kojim se uređuju zadruge, socijalna zadruga prestaje da postoji ako u periodu od najmanje šest meseci ne ispunjava uslove u pogledu broja zadrugara predviđenih članom 10. ovog zakona i uslove iz člana 11. stav 8. ovog zakona.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, Registar privrednih subjekata pokreće likvidaciju socijalne zadruge po službenoj dužnosti.

Opomena

Član 23.

Ako socijalna zadruga u periodu od najmanje tri meseca ne ispunjava uslove u pogledu broja zadrugara predviđenih članom 10. ovog zakona i ako pravna lica – zadrugari socijalne zadruge nemaju socijalne ciljeve (socijalnu misiju) u skladu sa propisom iz člana 11. stav 8. ovog zakona, Registar privrednih subjekata upućuje pismenu opomenu toj socijalnoj zadruzi.

Opomena iz stava 1. ovog člana naročito sadrži opis neispunjenih zakonskih uslova i upozorenje na posledice iz člana 22. ovog zakona.

Postupak sa imovinom u zadružnoj svojini preostaloj posle likvidacije

Član 24.

Imovina socijalne zadruge u zadružnoj svojini koja preostane posle likvidacije poverava se na privremeno upravljanje strukovnom zadružnom savezu čiji je član bila ta socijalna zadruga, a ako socijalna zadruga nije bila član strukovnog zadružnog saveza, ova imovina se poverava zadružnom savezu osnovanom za teritoriju na kojoj je bilo sedište te socijalne zadruge.

Imovinu iz stava 1. ovog člana zadružni savez je dužan da, u roku od godinu dana, upotrebi za osnivanje nove socijalne zadruge na teritoriji na kojoj je bilo sedište socijalne zadruge koja je prestala da postoji, odnosno da upotrebi za razvoj socijalnog zadrugarstva.

Ukoliko zadružni savez ne postupi na način i u roku predviđenim u stavu 2. ovog člana, imovina iz stava 1. ovog člana se predaje na upravljanje jedinici lokalne samouprave na čijoj teritoriji je bilo sedište socijalne zadruge koja je prestala da postoji.

Jedinica lokalne samouprave je dužna da imovinu iz stava 1. ovog člana upotrebi za razvoj socijalnog zadrugarstva ili zadovoljenje socijalnih potreba lokalnog stanovništva.

VII. ZADRUŽNA REVIZIJA

Član 25.

U zadružnoj reviziji socijalnih zadruga, pored kontrole primene zadružnih principa i zadružnih vrednosti u organizovanju i poslovanju zadruge, poslovanju zadruge sa zadrugarima i trećim licima, imovinsko-pravnih odnosa i međusobnih odnosa zadruge i zaposlenih, primene zadružnih pravila u pogledu osnivanja, organizovanja i celokupnog poslovanja zadruge, kontroliše se ostvarivanje socijalnih ciljeva (socijalne misije) socijalne zadruge u smislu člana 4. ovog zakona i usklađenost socijalne zadruge sa odredbama ovog zakona.

Ministar nadležan za poslove ekonomije i ministar nadležan za poslove socijalne politike sporazumno propisuju bliže uslove i način vršenja zadružne revizije socijalnih zadruga.

VIII. KAZNE NE ODREDBE

Prekršaji

Član 26.

Novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara kazniće se za prekršaj socijalna zadruga:

- 1) ako u poslovnom imenu ne sadrži odrednicu „socijalna zadruga“ (član 6. stav 1);
- 2) ako je njeno poslovno ime u suprotnosti sa njenim ciljevima, odnosno izaziva zabunu o njima (član 6. stav 2);
- 3) ako deo dobiti koji ostvaruje obavljanjem delatnosti ne ulaže u unapređenje zdravstvene i socijalne zaštite, obrazovanja, zapošljavanja, socijalne, ekonomske i radne uključenosti, uslova rada, radnih veština, životnog standarda i zadovoljenja potreba pripadnika ugroženih društvenih grupa (član 9. stav 1).

Za radnje iz stava 1. ovog člana kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u socijalnoj zadruzi novčanom kaznom od 5.000 do 30.000 dinara.

Član 27.

Novčanom kaznom od 50.000 do 200.000 dinara kazniće se za prekršaj socijalna zadruga:

- 1) koja je iz budžeta Republike, odnosno autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave dobila sredstva za realizaciju programa od javnog interesa, ako najmanje jedanput godišnje ne učini dostupnim javnosti izveštaj o svom radu i o obimu i načinu sticanja i korišćenja tih sredstava, odnosno ako taj izveštaj ne dostavi davaocu sredstava (član 17. stav 5);
- 2) ako sredstva koja se obezbeđuju u budžetu Republike Srbije za program od javnog interesa koji realizuje socijalna zadruga ne koristi isključivo za realizaciju odobrenog programa (član 17. stav 6).

Za radnje iz stava 1. ovog člana kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u socijalnoj zadruzi novčanom kaznom od 5.000 do 40.000 dinara.

Član 28.

Novčanom kaznom od 50.000 do 200.000 dinara kazniće se za prekršaj lice koje u svom poslovnom imenu koristi odrednicu „socijalna zadruga” ili drugu izvedenu oznaku u smislu označavanja delatnosti, a nije organizovano i ne posluje u skladu sa ovim zakonom (član 6. stav 4).

Za radnje iz stava 1. ovog člana kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 7.000 do 50.000 dinara.

Član 29.

Novčanom kaznom od 50.000 do 200.000 dinara kazniće se za prekršaj zadružni savez, Opšti zadružni savez i Fond za razvoj zadruga, koji su nosioci prava i obaveza iz člana 24. ovog zakona, a koji o upotrebi i upravljanju poverenom imovinom iz člana 24. stav 1. ovog zakona ne izveštava ministarstvo nadležno za poslove ekonomije i ministarstvo nadležno za poslove socijalne politike svakih 6 meseci (član 24. stav 6).

Za radnje iz stava 1. ovog člana kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u pravnom licu iz stava 1. ovog člana novčanom kaznom od 7.000 do 50.000 dinara.

IX. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Donošenje podzakonskih propisa

Član 30.

Propisi potrebni za sprovođenje ovog zakona predviđeni članom 9. stav 3, članom 11. stav 8, članom 12. stav 5, članom 17. stav 3. i članom 25. stav 2. ovog zakona biće doneti u roku od šest meseci od stupanja na snagu ovog zakona.

Postojeće socijalne zadruge

Član 31.

Postojeće zadruge koje obavljaju delatnost u skladu sa članom 7. ovog zakona nastavljaju sa radom kao socijalne zadruge u smislu odredaba ovog zakona, s tim što su dužne da u roku od 6 meseci od dana početka primene ovog zakona usklade svoje opšte pravne akte sa odredbama ovog zakona i da podnesu prijavu za registraciju usklađivanja u Registru privrednih subjekata, u skladu sa odredbama ovog zakona, nakon što pribave prethodno mišljenje shodno odredbama člana 11. ovog zakona.

Socijalne zadruge koje ne postupe u skladu sa odredbama ovog člana, istekom roka iz stava 1. ovog člana prestaju sa radom.

Za prijavu registracije usklađivanja iz stava 1. ovog člana ne plaća se naknada.

Stupanje na snagu i primena

Član 32.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije“, a primenjivaće se istekom roka od šest meseci od njegovog stupanja na snagu.
